

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 05.05.1998, sp. zn. 2 Cdon 308/97, ECLI:CZ:NS:1998:2.CDON.308.1997.1

Číslo: 56/1999

Právní věta: Přechod věci na stát v důsledku politické perzekuce ucho postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody nelze dovodit jen z toho, že bývalé státní notářství při projednávání dědictví porušilo konkrétní ustanovení procesního předpisu a věc v konečném důsledku připadla státu jako odúmrtí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 05.05.1998

Spisová značka: 2 Cdon 308/97

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Restituce, Zmírnění následků majetkových křivd

Předpisy: 87/1991 Sb. § 3 odst. 4
§ 6 odst. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 56

Přechod věci na stát v důsledku politické perzekuce ucho postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody nelze dovodit jen z toho, že bývalé státní notářství při projednávání dědictví porušilo konkrétní ustanovení procesního předpisu a věc v konečném důsledku připadla státu jako odúmrtí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 5. 1998, [2 Cdon 308/97](#))

Krajský soud v Plzni jako soud odvolací napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek Okresního soudu v Klatovech ze dne 6. prosince 1995, jímž byla zamítnuta žaloba o vydání "domu čp. 167 se stavební parcelou č. 257 a zahradou parc. č. 92/5 v Ž." podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů. Současně odvolací soud nevyhověl návrhu žalobce na vyslovení přípustnosti dovolání s odůvodněním, že žalobce se uvedeným návrhem domáhal přezkoumání správnosti skutkového zjištění týkajícího se způsobu přechodu nemovitostí na stát, což je v daném případě nepřipustné.

Při rozhodování ve věci samé vyšel odvolací soud po doplnění dokazování v odvolacím řízení mimo

jiné ze skutkového zjištění, že právní předchůdkyně žalobce O. F. byla usnesením bývalého Lidového soudu civilního v Praze ze dne 13. prosince 1954. č. j. 12 M 46/54-13, prohlášena za mrtvou s tím, že za den její smrti se považuje den 18. listopadu 1944. Požadované nemovitosti přešly z majetku zemřelé O. F. na stát na základě usnesení bývalého Státního notářství II. v Praze 1 ze dne 27. června 1956 sp. zn. 1 D 405/55 jako odúmrtí, aniž předtím postupem podle § 128 a § 129 nesporného patentu (císařského patentu z 9. srpna 1854, č. 208 ř. z., kterým se zavádí nový zákon o soudním řízení v nesporných právních věcech) státní notářství ustanovilo opatrovníka pozůstalosti, a bez dalšího v rozporu se skutečností uzavřelo, že zemřelá O. F. nezanechala zákonných dědiců. Na základě uvedených skutkových zjištění učinil odvolací soud následující právní závěry. Především dovodil, že žalobce není oprávněnou osobou podle § 3 odst. 4 písm. c) (ve spojení s ustanovením § 3 odst. 2) zákona č. 87/1991 Sb. z toho důvodu, že nemovitosti nepřešly na stát žádným ze způsobů uvedených v § 6 odst. 1 citovaného zákona, nýbrž odúmrtí, kterou s přihlédnutím k okolnostem daného případu nelze považovat ve smyslu § 6 odst. 2, část věty před druhou čárkou, téhož zákona za důsledek politické perzekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody. Protože nemovitosti přešly na stát na základě právního důvodu (jako odúmrtí), nelze uvažovat o jejich přechodu na stát bez právního důvodu podle § 6 odst. 2, část věty za druhou čárkou, zákona č. 87/1991 Sb.

Proti citovanému rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Jeho přípustnost dovozuje z ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř., a podává je, byť nikoliv výslovně, avšak s přihlédnutím k jeho obsahu, z důvodu podle § 241 § odst. 3 písm. d) o. s. ř. Žalobce je přesvědčen, že projevem rasové perzekuce byl už samotný postup státu, jenž přechod nemovitostí na stát formou odúmrtí opřel o evidentně nesprávný závěr, že zemřelá O. F. nezanechala dědiců. Ze samotného spisu bývalého Lidového soudu civilního v Praze, sp. zn. 12 M 46/54, totiž muselo být státu dobře známo, že babička žalobce a celá jeho rodina je židovského původu a že tedy nemovitost měla být vydána podle dekretu č. 5/1945 Sb. a zákona č. 128/1946 Sb. (srov. ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 128/1946 Sb.). Z uvedeného spisu podle žalobce rovněž vyplývalo, že o vydání nemovitostí požádal ... “a že zde existují zákonní dědicové, a nikoliv že zde žádný zákonný dědic není”. Žalobce současně tvrdí, že stát převzal nemovitosti už před rokem 1956 bez právního důvodu, “když rozhodoval (již v roce 1948) o přidělování bytů v nemovitosti, na nemovitosti hospodařil a vybíral nájemné”. Konečně má žalobce za to, že v daném případě je naplněn také restituční důvod uvedený v ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) zákona č. 87/1991 Sb., když jako vnuk původní vlastnice a její zákonný dědic nemohl vykonávat v důsledku emigrace svá práva k nemovitostem, které zanechal na území republiky. Žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil nejen napadené rozhodnutí odvolacího soudu, ale i rozhodnutí soudu prvního stupně, a věc vrátil Okresnímu soudu v Klatovech k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k dovolání žalovaná navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto, neboť žalobce své tvrzení o rasové perzekuci věrohodným způsobem nedoložil. Žalovaná má za to, že v daném případě nejde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu ve smyslu § 239 odst. 2 o. s. ř. a za účelem přezkoumání správnosti skutkových zjištění nelze dovolání připustit.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 239 odst. 2 o. s. ř. nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po

právní stránce zásadní význam. Předpokladem přípustnosti dovolání ve smyslu citovaného ustanovení tedy je (za splnění v něm uvedených podmínek) závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu (popřípadě konkrétní v něm řešená právní otázka) má po právní stránce zásadní význam. Otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, dovolací soud řeší jako otázku předběžnou (nevydává ohledně ní žádné rozhodnutí) a jeho kladně vyjádřeným závěrem se podané dovolání stává přípustným.

Dovolání žalobce shledal dovolací soud ve smyslu ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. přípustným pro řešení otázky, zda postup předcházející přechodu nemovitostí na stát z titulu odúmrti lze v daném případě považovat za důsledek politické perzekuce nebo za postup porušující obecně uznávaná lidská práva a svobody. Protože dovolání bylo podáno včas a k tomu oprávněným subjektem (žalobcem), řádně zastoupeným advokátem (§ 240 odst. 1, § 241 odst. 2 o. s. ř.), přezkoumal dovolací soud bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) napadený rozsudek z hlediska způsobu řešení uvedené právní otázky ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Odvolacím soudem přijatý závěr ohledně dané právní otázky je správný.

Bývalé Státní notářství II v Praze 1, vycházející ve věci sp. zn. 1 D 405/55 při projednání dědictví po O. F. z obecného zákoníku občanského z roku 1811, jako práva hmotného, a postupující podle nesporného patentu (č. 208/1854 ř. z.) jako práva procesního, porušilo ustanovení § 128 a § 129 nesporného patentu, pokud upustilo od ustanovení opatrovníka pozůstalosti podle těchto ustanovení. Tehdejší právní úprava (podobně jako pozdější i současná právní úprava) však na situace, kdy došlo k opomenutí dědice (k tomu mohlo dojít i v případě dodržení postupu podle § 128 nesporného patentu), pamatovala v ustanovení § 823 obecného zákoníku občanského, v němž byla upravena žaloba oprávněného dědice, pro niž platila obvyčejná doba promlčecí (§ 1478 a § 1479), jejíž běh započal dnem nápadu dědictví. Z uvedeného důvodu nelze bez dalšího z postupu dřívějšího státního notářství při projednání dědictví po O. F. dovodit přechod požadovaných nemovitostí na stát v důsledku politické perzekuce nebo postupu porušujícího obecně uznávaná lidská práva a svobody ve smyslu § 6 odst. 2, část věty před druhou čárkou, ve spojení s ustanovením § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 87/1991 Sb. Ostatně takto uvedenou právní otázku řešil již Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku ze dne 7. února 1994, sp. zn. 3 Cdo 88/92, vydaném ve věci sp. zn. 4 C 182/91 Okresního soudu v Klatovech, z jehož právního názoru soudy obou stupňů při posouzení uvedené otázky vycházely.

Ze všech výše uvedených důvodů vyplývá, že soudy obou stupňů správně právně posoudily již zmíněnou otázku mající zásadní právní význam nejen pro rozhodnutí v dané věci. Rozsudek odvolacího soudu je tedy v tomto ohledu z hlediska uplatněného dovolacího důvodu, obsahově konkretizovaného dovolacími námitkami žalobce, správný (§ 243b odst. 1 o. s. ř.). Dovolací soud proto dovolání žalobce podle § 243b odst. 1, věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.